

HET PARK EN DE TUINEN VAN BERBICE

DOOR: MICKEY DE ROOIJ | FOTO'S: VRIJWILLIGERS BERBICE

“Johan David Zocher sr. legde in 1802 op de complex historische buitenplaats Berbice te Voorschoten een van zijn eerste parken aan,” vertelt Hennes Claassen mij. Voor die tijd was er door Pieter de la Court van der Voort, die in 1688 eigenaar van Berbice werd, al een oranje-rie en een nutstuin met vier experimentele fruitmuren aangelegd. Claassen is hier een van de ruim 50 vrijwilligers die zich inzetten voor het onderhoud van het park en de tuinen. Zijn specialiteit is het herstel van de leibomen en de historische moestuin.

Berbice

De laatste bewoonster, mejuffrouw R.J.M.Begeer, overleed in 2009. Tijdens de laatste jaren van haar leven ontstond er steeds meer achterstallig onderhoud. Dat kwam door de geplande aanleg van een verbindingsweg tussen de A4 en A44 die dwars over het landgoed door de rozentuin en orangerie zou voeren. ‘Mejuffrouw Begeer’, zoals zij zich liet aanspreken, heeft jaren gestreden tegen deze aanleg. Dat bracht hoge proceskosten met zich mee en nam veel tijd in beslag. Deze strijd-bare dame wilde graag begraven worden in de rozentuin en zo geschiedde. De zogenaamde Rijnlandroute vormt nog steeds een bedreiging, maar zal ondergronds worden uitgevoerd.

Mejuffrouw Begeer leefde haar laatste jaren een teruggetrokken bestaan. In 2000 richtte zij de Stichting tot Behoud van Cultuurhistorische Buitenplaatsen op en in haar testament gaf zij deze stichting opdracht Berbice met hoofdhuis, orangerie, de portierswoning en het park met tuin te beschermen, in stand te houden, te onderhouden en mogelijk te restaureren met behoud van het oorspronkelijke karakter. Benoemd tot voorzitter werd haar vertrouweling Remko Posthuma. Hij reageerde in 1989 als veertienjarige op een raamadvertentie bij de plaatselijke Albert Heijn waarin een tuinhulp voor zaterdag en/of ‘s-avonds werd gezocht. Dit leidde uiteindelijk tot een hechte vriendschap en de benoeming tot voorzitter van de hui-

dige stichting, op voorspraak van mejuffrouw Begeer. Remko was toen 25 jaar.

Terug naar het park en tuin en de vrijwilligers

Na het overlijden van mejuffrouw Begeer ontmoette Remko de Voorschotenaar Stan Dessens, die benieuwd was wat er met Berbice ging gebeuren. Al samen pratend en wandelend door het park, viel het grote achterstallig onderhoud op. Dessens stelde voor om met een team vrijwilligers elke eerste zaterdag van de maand aan de gang te gaan. Als voorzitter van de Vereniging tot behoud van Oud, Groen en Leefbaar Voorschoten plaatste hij in de nieuwsbrief een oproep. Op vier september 2009 startte Dessens met een groep van vijftien vrijwil-

ligers, die inmiddels is uitgegroeid tot 50. Er zijn meerdere teams: voor het park, de rozentuin, het hoofdhuis, de leibomen en moestuin en het klusteam.

Vrijwilliger Wilbert van Erp, die even bij de koffie aanschuift, komt hier bijna dagelijks voor onderhoud van het park en de paden. Hij woont dichtbij, en is als “tuinbaas” betrokken bij veel van de voor komende werkzaamheden. Als er schade is, bijvoorbeeld door een storm, moeten omgevallen bomen of afgewaide takken snel aangepakt worden, want het park is opengesteld voor wandelaars met een kaart van het Zuid-Hollands Landschap.

Hennes Claassen

Vier jaar geleden maakte Hennes tijdens een excursie kennis met het groen van Berbice. Hij zag de bijzonder onmmuurde tuin en de lege muren waar ooit leifruit tegenaan had gestaan. Hij heeft toen het voortouw genomen voor herstel en nieuwe aanplant. “Dit ensemble van de oudste experimentele fruitmuren is uniek in Nederland,” zegt Claassen.

Eind zeventiende eeuw begon Pieter de la Court van der Voort, toen eigenaar van Berbice, te experimenteren met leifruit. Om te kijken of rassen uit Frankrijk ook hier zouden kunnen groeien en rijp fruit zouden geven, legde hij vier verschillende tuinmuren aan met een totale lengte van 200 meter. Het waren een vooroverhellende, een achteroverhellende, een retranchement- en een meandermuur. Dat deze experimentele muren niet alleen in Nederland opvielen, blijkt wel uit het feit dat ze vermeld werden in *The gardeners dictionary* uit 1731.

“We zijn begonnen bij de vooroverhellende tuinmuur naast de oranjerie. Deze muur is gestuct, hoe strakker die is, hoe minder ongedierte je krijgt, was de gedachte.” Claassen vroeg advies aan de fruitspecialist en leifruit promotor Jan Freriks, inmiddels 87 jaar oud en met verschillende leifruit-publicaties op zijn naam.

“We hebben nu al 12 verschillende soorten jonge leiperen, en diverse andere fruitsoorten als jonge leiboompjes deze staan in een opkweek vak in de rozentuin. Dit om ze voor te bereiden voor aanplant bij

de muur. We kijken ook heel goed naar de diverse leivormen. Door steeds bere deneerd te snoeien kan het wel acht tot tien jaar duren voordat de leiboom de juiste vorm heeft. We zullen per jaar kijken wat en hoe we het gaan doen.” Daarnaast is Claassen begonnen met het opnieuw opstarten van de historische moestuin. De vrijwilligers kunnen nu bijna spruitjes en boerenkool oogsten, want de aardappels, boontjes en bietjes zijn al op. Ook waren er deze zomer aalbessen en frambozen.

Hennes Claassen is sinds eind september dit jaar zelfs de nieuwe voorzitter van het Gilde van Tuinbazen en begeleidt, eveneens als vrijwilliger, het schooltuinproject met 140 schooltuintjes op Buitenplaats Rusthoff in zijn woonplaats Sassenheim. Dit park werd waarschijnlijk aangelegd door Zocher jr, maar het primaire bewijs daarvoor is er nog niet.

“Niet ieder kind is even enthousiast over het schooltuintje, maar degenen die het wel zijn blijven later ook vast met groen bezig. Zoals de onderwijzeres die met haar klas na de zomervakantie terug kwam en aangaf dat zij vroeger ook zo genoten had van haar schooltuin.”

Tot zijn pensionering dit najaar werkte Claassen bij zorgorganisatie Middin op Buitengoed Dorrepaal in Leidschendam.

Meandermuur met nieuwe aanleg moestuin.

Mensen met een verstandelijke beperking onderhouden daar de buitenplaats en krijgen de kans om zich te verder te ontwikkelen. Claassen begeleidt daar, hoe kan het ook anders, de groengroep.

Na dit gesprek en de uitleg over alle bezigheden op Berbice, waaruit bleek dat zijn kennis van groen en leibomen zo immens is en vanwege het feit dat hij nu voorzitter van het Gilde van Tuinbazen is, heb ik Hennes Claassen gevraagd om zijn kennis te delen met de lezers van Arcadië. Vanaf het volgende nummer heeft hij daarom een column in Arcadië en mocht u nu al vragen voor hem hebben, dan kunt u deze mailen aan de redactie.

Meer over Berbice, www.buitenplaatsberbice.nl